

320 nemravné tendence, není možná vůbec diskuse a otázka ta nemá vůbec smyslu při jeho vysokém tvůrčím duchu. Flaubertovi bylo všecko pouze látkou a jevem, asi totéž, čím jest vědě mrtvola.“

Výstava uměleckých fotografií Druetových v pavilonu Mánesově

Mánes vystavuje pod Kinskou velmi pěkný soubor fotografií uměleckých děl moderních tvůrců francouzských i některých mistrů starých. Fotografie podceňuje se u nás ještě příliš často, a zejména dokonalá fotografie obrazu nebo sochy není tak snadná věc, jak se laikovi zdá. Druetovy fotografie zejména moderních malířů francouzských, od impresionistů počínajíc, jsou nejen zajímavé, ale i velmi poučné a způsobilé, aby napověděly pozorovateli, odkud a jak zírati na tyto mistry. Více však od nich nezádej. Zejména neměly by býti záminkou, aby se psaly nebo kopolovaly podle nich skizzy rozvoje moderní malby nebo dokonce, jak se toho dopustil smutně proslulý umělecký znatel v Osvětě, aby se na základě jich pronášely odsudky o mistrech, kteří nejsou posud vedeni v německých výtvarně historických příručkách a jichž význam jest proto p. kritikusovi velmi mlhavý a podezřelý.

Alois Jirásek šedesátníkem

Dne 23. t. m. vrší se Aloisovi Jiráskovi šedesátka. Zastihuje jej — vzácný dar osudu — v plné síle tvůrčí, nezlomeného tělem, neochablého duchem. Alois Jirásek jest ze starší generace spisovatelské jistě nejdražší svému národu; třeba láska ta neprojevovala se nikdy zvláště hlučně: jest přece a jest tím opravdovější a pevnější. Jirásek vepsal se hluboce do srdce svého lidu jako tvůrce národních epepejí v románové formě, jako slovesný vyvolatel a křisitel jeho vrcholných dějů dramatických, jako laskavý a pozorný malíř zapadlých světů kulturních, jako solidní, pevný a jasný kreslíř set a set charakteristických hlav a pregnantních postav každého věku, temperamentu i povolání, které rozesel, štedrý rozsěvač, do svého díla. Mladší generace literární a kritická musí si dnes po spravedlnosti uvědomiti základní rys umělecké povahy Jiráskovy a pozměniti, nebo lépe, doplniti svůj soud o něm: Jirásek jako umělec jest duch nevšedně vážný, opravdový a svědomitý a není to jen hmotná rozsáhlost a objemnost díla Jiráskova, kterou možno dnes akcentovati, jest to cosi nad to: jeho vnitřní síla a čestná opravdovost, jeho umělecká vývojnost. Jirásek jako málokdo z našich starších spisovatelů vyvíjel se umělecky a rostl stále vnitřní prací tvůrčí; práce ta byla snad spíše houževnatá než výbojná, ale neustávající a neochabující byla vždycky a stojí zde dnes jako krásný mravní příklad a pomník duševní oddanosti a lásky. Jirásek orientoval myšlenku svou skoro na všech velikých mistrech moderního románu evropského; neminul bez užitku epické metody Tolstého, jako nebyl slep k příkladu Flaubertovu a hluch k poučením Zolovým. Zpracovával mlčky a *po svém* cizí podněty a vyvinul

321 tak všechny možnosti dané svým spisovatelským temperamentem a talentem. Talent ten má ovšem své meze, jeho básnické a tvůrčí kvality mají své hranice; jsou duševní polohy, jsou dramatické akcenty, jichž nikdy nedosáhl, nikdy neobejmul a neobejme. Ale Jirásek, jak jest již opravdový umělec, byl si vždycky toho vědom a vždycky respektoval toto omezení; věděl, že jest uloženo člověku jako cosi osudného a že ani umělecká, ani mravní síla není v tom, překročovati je, nýbrž vytěžovati do největší dokonalosti všechny možnosti, které v sobě uzavírá. Jen touto vnitřní kulturou a sebekázní mohl stvořiti Jirásek v pozdních letech tu harmonickou, lahodnou, teplou a křisivou románovou píseň ke cti rodného kraje a jeho mrtvých generací, *U nás*, kterou pokládám za vrcholné jeho dílo a za jeho nejčistší umělecký čin. Bude hřáti a svítiti svou vnitřní lahodnou vrouceností, až vystydne snad již nejedna, dnes úspěšnější práce jeho, a zbude tu ještě milý duchový statek a umělecký klad, až rozprysknou se jako pestré bubliny jalové kejklířské triky leckoho domněle nejmodernějšího, vystupujícího s mnohem většími pretensemi.

Leander Čech †

V Novém Městě na Moravě, kdež byl ředitelem škol reálných, zemřel 27. července literární historik a estetik český Leander Čech. Leander Čech byl čelný představitel starší literárně kritické generace moravské, jak se projevovala v osmdesátých letech v Hlídce literární a Literárních listech; jako jeho kritičtí druhové byl i Leander Čech kritik velmi konservativní, který bojoval pro národní literaturu v statickém smyslu slova, pro literaturu kmenově zabarvenou a odmítal často příkrě všecko, co přimykalo se k západnímu vývoji básnickému, ke „kosmopolitismu“, jak se tehdy říkalo, a bylo představováno v Čechách kruhem Lumírovým. Ctí Čechovou bude, že byl z kruhu svého filosoficky a esteticky nejvzdělanější; znal zejména dobře literárně historické práce Tainovy i Hennequinovy a dovedl se opřít i o ně ve svých studiích z české literární historie, o Hálkovi a Karolině Světlé. Zejména jeho práce o Karolině Světlé, která svou střízlivostí způsobila svého času mnoho zlé krve mezi staršími ctiteli a ctitelkami básnířčinými rázu Elišky Krásnohorské, jest methodou, plánem i stavbou závislá na Hennequinovi, jehož přidržuje se mnohdy i v podrobnostech. Svým starším hálkovským studiím dal definitivní formu ve statích, které uveřejnil v souborném díle Literatury české XIX. století, vydávaném redakcí Vlčkovou u Laichtra. Ze práce tyto nevyhovují ve všem přínějším požadavkům rozboru estetického, na to upozornil jsem loni v tomto listě v posudku dotyčného dílu Literatury české.¹ Vedle studií literárně historických obíral se Leander Čech i studii estetikými, najmě poetickými; sledoval zvláště novější německé práce tohoto oboru (Lehmannovy).

1 - [Viz Kritické projevy 7, str. 358—362.]